

KAZALO

1.Kazalo
2.Rojstvo
3.Družina
4. Mladost
5.	rednja letaS
6.	pozna letaBolezen in
7.	romantiko, MeceniMad klasicizmom in
8.	ezen, OpusLjub
9.Slike
10.Slike

ROJSTVO

Ludwig van Beethoven se je rodil v obdobju 'pomembnih in burnih dogodkov'. Metaforično gledano se je z njegovim otroštvom rodila tudi moderna demokracija v ZDA (ameriška deklaracija o neodvisnosti je bila leta 1776, ko je bilo skladatelju 6 let in je naredil že prve korake k velikemu geniju), mladost mu je zaznamovala francoska revolucija (drug vzpon demokracije) leta 1789, svoja najboljša leta je postavil ob bok Napoleonu (1799-1816), življenje nadaljeval z delitvijo sveta (Dunajski kongres, 1814/15), vmes je prišla še ena revolucija (grška osvobodilna vojna, v kateri je padel Byron, leta 1821), z Monrojevo doktrino (1823) in Metternichovim politični terorjem pa je ugašala luč življenja tega velikana umetnosti. Ni se potrebno čuditi, da je potem skladatelj evre nihal med heroizmom in bojem proti tiraniji, ter intimno čustvenostjo v ljubezni in spoštovanju.

Beethovnova rojstna hiša v Bonnu

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Ludwig van Beethoven.

DRUŽINA

Ko govorimo o Ludwigu van Beethovnu, ponavadi mislimo na plodnega nemškega skladatelja, genija, vendar pa je obstajal še en Ludwig v. B., ki je bil prav tako skladatelj in celo Kapellmeister. To je bil njegov ded, ki je pripadal stari flamski trgovski družini. Umrl je, ko je bilo mlajšemu Ludwigu komaj 3. Oče Ludwiga ml., Johann van Beethoven, je bil tudi nadarjen skladatelj in violinist, ki pa je podlegel pijači, kar je mladi Ludwig pogosto občutil na svoji koži. Nekoč ga je menda celo prisili, da je zgodaj zjutraj stoje igral klavir, saj je želel iz njega narediti drugega Mozartka. Tolažbo je mladi Ludwig našel vedno v 'dobri, prijazni materi in moji najboljši materi', kot je imenoval Beethoven svojo mater, Marijo Magdaleno. Po večkratni menjavi učiteljev (celo Mozart bi ga moral poučevati, a je prej umrl in ko je nekoč Mozart poslušal igrati otroka Ludwiga, je zamišljeno dejal: "Ta vam bo še marsikaj povedal.") in uspešnem koncertnem potovanju po Evropi, ki ga pa je moral prekiniti zaradi materine smrti, se je leta 1792 dokončno preselil v Dunaj, ki ga ni zapustil niti pod francosko okupacijo. Beethoven je imel še dva mlajša brata, Caspar Carla in Nikolaus Johanna.

Njegovo življenje biografi razdelijo nekako v štiri obdobja: bonnska leta, mladostniška v Dunaju, srednja in pozna leta (resnih kvartetov). BONNSKA LETA: Po očetovih neuspešnih poskusih, je mladi Beethoven pričel pod taktirko odličnega učitelja Neefeja spoznavati Bachov opus (predvsem Dobro uglašen klavir). Nekaj poskusov pisanja je iz teh časov, vendar niso postali odmevni. V tem času in še pozneje je iskal instrukcije pri več različnih mojstrih (Salieri in Haydn sta najpomembnejša).

Ludwig okoli 14 leta

MLADOST

Beethovnova viharna mladost je zaznamovana z izvajanjem del drugih komponistov in ne toliko svojih del. Leta 1792 se je preselil na Dunaj, kjer se je v dunajskih aristokratskih krogih uveljavil kot virtuoz na klavirju, ki je obvladoval tako Goldbergove variacije, kot druge variacije. V tem času je napisal svoje prve sonate in trie. Sledila je tudi 1. simfonija, v kateri je še moč zaznati Haydnov vpliv. Ker je menil, da ima vso prihodnost še pred sabo, se je prepustil tudi marsikateri romanci, ki pa se je vedno končala z razočaranjem za skladatelja (nikoli ni našel svoje Leonore). V teh letih se je prvič pojavila strašna usoda: počasi mu je pešal sluh. V javnosti, ki mu je prej predstavljala temelj družabnega življenja ni našel smisla in zaklonišča. Obrnil se je sam vase, ker 'ni mogel reči derite se, ker vas ne slišim'. Za umetnika njegovega kova je gluhotata katastrofa. Leta 1802 je napisal pretresljivo oporoko, v kateri je razložil svoje nenavadno vedenje. V trenutkih popolne tišine je postal odmaknjen (kako ne bi), tako da so ga imeli za čudaškega. Govoril je na glas, hodil nepočesan in neurejen, tako da so se ga ljudje začeli izogibati. Ravno ta bolezen ga je naredila impulzivnega: sprl se je in se spet pobotal. Nihal je med čustvom jeze in neizmerne 'zaljubljenosti' ter občutka krivde. V teh letih so nastala najboljša dela: 2. in 3. simfonija, Prometejove kreature, Patetična in Sonata v mesečini, 3. klavirski koncert, Kreutzerjeva sonata in mnoga druga dela. Ne smemo pozabiti, da se je v tem obdobju dvignil Napoleon, ki je bil sprva priljubljen pri Beethovnu, pozneje pa mu postane 'trn v peti'.

Ludwig van Beethoven

Del Beethovnovne oporoke iz leta 1802

SREDNJA LETA

Ta leta zaznamujejo simfonije št. 5-8, opera Fidelio, 5. klavirski koncert, sonata Appassionata in trio Nadvojvoda. V tem času je že popolnoma gluha. Leta 1812 se je v madžarskih toplicah spoznal z Goethejem, katerega je zelo občudoval tudi v tem, da je uglasbil mnogo njegovih del (Egmont, Meeresstille und glückliche Fahrt, razne pesmi). Vendar se je Goethe izkazal kot velik amater v poslušanju Beethovnovne glasbe (tudi do Schuberta je imel precej hladen odnos).

Skica Beethovna med sprehodom

BOLEZEN IN POZNA LETA

Poleg tega, da se je boril proti nenehnemu pomanjkanju denarja, proti Johanni van Beethoven, proti tiranski ideologiji, je moral v boj z najhujšo sovražnico, ki lahko doleti muzikusa, proti gluhoti. Mnogi t.i. padarji, ki so ga zdravili, so le poslabševali njegovo stanje. Razna mazila, elektroterapije in tople kopeli mu niso pomagale proti širjenju bolezni. Ko je končno oglušel, je pričel uporabljati posebne zveščice v katere so mu ljudje, ki so komunicirali z njim, pisali vprašanja in odgovore.

Ludwig van Beethoven

Pozna leta zaznamujeta teža njegovih del in zavrnjena nečakova ljubezen. Pozni kvarteti (op.130-133, 135) so globoko intimni, skoraj religiozni, Velika fuga pa je popolnoma moderna (kot, da bi jo napisal kak Stravinski ali Berg). Missa solemnis in 9. Simfonija sta zaključeno poglavje njegovega simfoničnega ustvarjanja. Kaj večjega ne bi mogel napisati nikoli več, čeprav so v predalu ležali osnutki za novo simfonijo, oratorij in celo opero. Izčrpano od nenehnih bojev z boleznijo, Johanno in boja za svobodo se je njegovo telo še nazadnje dvignilo nekaj dni pred smrtjo, ko je vzkliknil: "Smejte se prijatelji! Končana je komedija!"

Risba mrtvega Beethovna

MED KLASICIZMOM IN ROMANTIKO

Postavil je temelje za novo obliko umetniškega ustvarjanja, ki se je naslanjala na notranja čustva in so jo poimenovali romantika. Čeprav skoraj vsi umetniki (skladatelji, izvajalci, kritiki, zgodovinarji) prištevajo Beethovna k dunajskim klasikom (Haydn, Mozart) pa menim, čeprav so elementi 'stare' glasbe prisotni pri njem, da teži celoten njegov opus k romantičnemu vzdušju 19. stoletja. Goetheja vsi prištevajo v romantiko, pa je živel v enakem času kot Beethoven. Ravno tako je s Schubertom, ki ga tudi mnogi prištevajo v romantiko, je pa dejansko umrl le 1 leto

Ludwig van Beethoven

za Beethovnom. Isto je z mnogimi drugimi skladatelji, ki so živeli v tem času (C. M. v. Weber, Rossini, Cherubini, Berlioz je bil star 23 leta v času Beethovnovne smrti!) in jih prištevamo k romantikom. Tudi njihov stil je še le drobcen korak v stran od klasičnega. Morda je to v tem, da se je pravi klasični način uveljavil na Dunaju in ker je Beethoven tu deloval, ga štejejo k dunajskim klasikom in ne v romantiko. Poleg tega je ravno Beethoven postavil temelje za romantično obdobje:

- do potankosti je razvijal sonato in sonatno obliko (njegove simfonije, 32 sonat za klavir, sonate za violino, violončelo)
- uvedel je nov stavek: scherzo, kar pomeni šala ('izbil je zobe klasičnemu menuetu', ki je bil že dokaj 'zlajnan')
- prvi se je spomnil, da lahko v simfonijo postavimo tudi človeški glas (9. simfonija)
- njegova komorna glasba diha v popolnoma novem, takrat tujem svetu (Velika fuga, sonata Hammerklavier, 3. in 9. simfonija)

MECENI

Beethoven je bil eden izmed prvih skladateljev, ki ni bil 'Fürstenknecht'. Njegovi predhodniki in tudi vrstniki so bili v službah raznih knezov, grofov in princev, toda Beethovnu je vedno uspelo obdržati 'relativno' neodvisnost v svojem delu (relativno zato, ker je bil vseeno odvisen od denarne podpore dunajske aristokracije). Za razliko od Haydna, ki se je od Esterhazyjev osamosvojil šele v poznih letih, Beethoven ni bil nikoli pod direktnim vplivom nobenega aristokrata. Sicer je imel vplivne prijatelje, kot so bili Lobkowitz, Kinsky, Lychnowsky, Rasumowsky in nadvojvoda Rudolph, ki pa so bili bolj njegovi vzpodbujevalci kot dejanski diktatorji v smislu 'napiši to in to'. Dosti zgodbe je na temo, da je bil Beethoven slab gospodar, ker ko ga je enkrat dobil, je hitro pošel (podobno naj bi z denarjem upravljala Konstanza Mozart). Zelo pogosto je menjaval sobe, menda kar 52 krat v svojem življenju.

LJUBEZEN

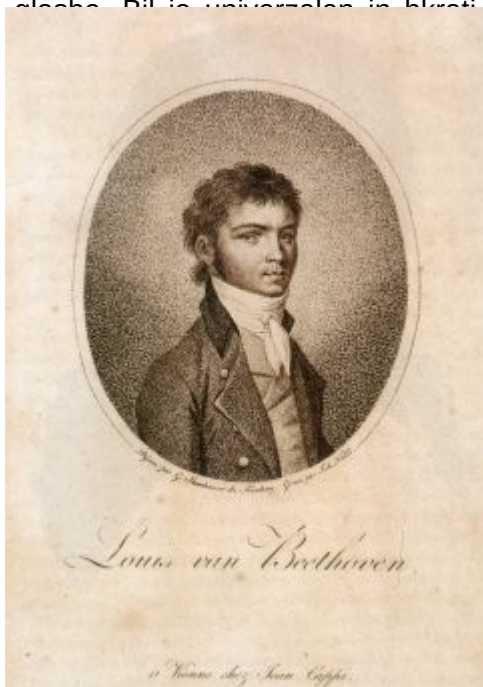
Ideal njegove ljubezni je gotovo bila Leonora (iz Fidelia). Ideal žene, ki gre reševati svojega moža za ceno svojega življenja, v neizmerni ljubezni in darovanju za drugega, ter predvsem iskrenem spejemanju človeka kot je (gluhega), je Beethoven čakal na svojo Leonoro. Prikazovala se mu je v mnogih podobah: kot Giulietta Giucciardi, Bettina Brentano, Theresa von Malfatti (Brunswick) ali Antonie Brentano. Katera od teh ljubici je 'nesmrtno ljubljena' je še danes vprašanje. Najverjetneje je to Antonie, ki je bila v Karlsbadu, julija 1812, ko je Beethoven napisal pismo tej 'nesmrtni ljubici'. V tem pismu je izražena v celoti vsa milina in otroška zaljubljenost velikega umetnika. To nam kaže, da lahko veličina človeka pade tudi v povprečnost normalnega življenja.

Ludwig van Beethoven

OPUS

Napisal je čez 400 del, od tega 9 simfonij, 1 opero, 2 maši, 1 oratorij, 11 uvertur in scenske glasbe, 1 balet, 16 godalnih kvartetov, več kot 32 sonat za klavir, 10 sonat za violino, 5 sonat za violončelo, nešteto variacij, pesmi, plesov. Bil je doma v vseh glasbenih zvrsteh, od operne, baletne, simfonične in vokalne vse do komorne glasbe. Bil je usmerjen in bliski unikatni v svojem opusu. Le redki so se mu približali, 'ki je najvišji!' je nekoč prišel zaklad za vse

Ludwig van Beethoven v mladih letih
Vgraviral Johan Joseph Neidl po risbi Gandolfa Ernsta Stainhauserja von Treuberga (okoli 1801).

Ludwig van Beethoven v starosti 32 let
Miniaturo na slonovi kosti izdelal Christian Horneman (1802).

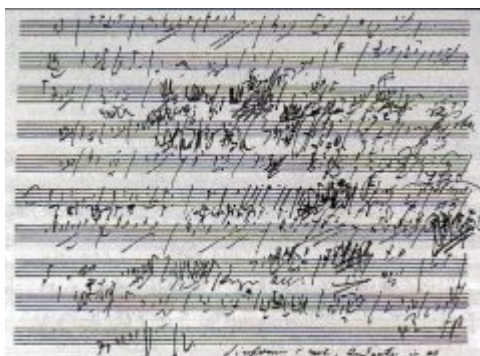
Ludwig van Beethoven

Ludwig van Beethoven v starosti 34 let
Portret z oljnimi barvami naslikal Joseph Willibrord Maechler (okoli 1804).

Ludwig van Beethoven v starosti 40 let
Risbo s svinčnikom narisal Ludwig Schnorr von Carolsfeld (okoli 1810)

Del Beethovnevega notnega zapisa pete simfonija.

Ludwig van Beethoven

Ludwig van Beethoven v starosti 53 let
Portret z olinimi barvami naslikal Ferdinand

Ludwig van Beethoven v starosti 36 let
Portret z oljnimi barvami naslikal Isidor
Neugass